

Tge ans di la retschertga Pisa?

Trair las consequenzas per noss uffants

DA GUIU SOBIELA-CAANITZ

■ **La sigla «Pisa» stat per «Programme for International Student Assessment», pia «Program per la validaziun internaziunala da scholars». Ils resultats svizzers da questa retschertga, realisada l'onn 2000 per 265 000 giuvenils da 15 onns en 32 pajais, fan quità a tgi che sa fatschenta cun l'avegnir da lezza generaziun.** Examinond las cifras d'otg terras principalas (Canada, Frantscha, Germania, Giapun, Gronda Bretagna, Italia, Stadis unids e Svizra), ves'ins tar trais d'ellas in'abilitad da leger che stat sut la media; questas trais èn la Svizra, lura l'Italia e sco davosa la Germania. La meglra da la gruppa d'otg è la Canada, la meglra da tuttas 32 la Finlanda, pia dus sistems da scolaziun che pratitgeschan ina bilinguitad tempriva (englais/franzos e finnais/svedais).

Leger reflectond cun spiert critic

Pertge na san giuvenils svizzers leger uschè bain sco lur contemporans d'aueters pajais? Ins ha dà la culpa a «l'augment constant da giuvenils da famiglias

immigradas» (1). Blers datti dentant er en Canada e Gronda Bretagna, nua che l'abilitad da leger è in bun toc meglra. Pli credibla, almain areguard noss confederads alemans (63,7% da la populaziun totala en 1990), è l'admoniziun da durrar dapli il tudestg da scritgira en l'instrucziun: «En il chantun Turiug, avant dus onns, avainsa perscrutà l'adempliment da las finamiras d'instrucziun a la fin da la scolaziun primara; concernent l'abilitad da leger, essan nus arrivads a resultats sumegliants a quels che la retschertga Pisa constatescha oz (...). Il plan d'instrucziun da lingua materna duess fixar finamiras cleras, liantas e controllablas. Ins po chapir il giavisch d'instruir la tschantscha datiers dal mintgadi e d'integrar il teater en lezza scolaziun. Dentant suna persvas ch'ins stuess dar dapli pais a basas da grammatica ed al diever consequent dal linguatg standard en l'instrucziun. Gia en scola primara duess ins cunzunt profundar la lavur cun texts. Tar il test da Pisa datti en egl ch'ils giuvenils svizzers avevan fitg savens fadia cun pensums che pretendevan da leger reflectond cun spiert critic. Trais da quat-

ter eran surdumandads cur ch'i sa tractava da leger tranter las lingias u da perscorcher e zavrà l'intenziun d'in autur u in messadi politic (...). La retschertga ha palesà che las mattas svizras legian bler dapli ch'ils buobs en lur temp liber e ch'ellas han perquai dumagnà meglier ils tests da lectura ed interpretaziun. Ins duess puspè dar il gust da leger en moda consequenta, e quai a scola ed ord scola» (2). Uschia Urs Moser dal post da l'Universitad da Turiug per valitar la furmazion e mesirar prestaziuns. Ina part da ses cussegl vala segir era per las scolas da la Svizra neolatina.

Emprender a lavurar regularmain

I resta dentant da declerar ils resultats miserabels dals giuvenils da Germania tar tuts tests, quels da lectura, matematica e scienzas naturalas, schebain che la magistraglia da lez pajais dovra generalmain il linguatg standard en l'instrucziun. Reussì meglier han schizunt scolars da terras che na valan autramain betg sco models, per exempel la Tschechia. Ina spiegaziun pudess ins chattar en la brev d'in professer tschec a la Scola

auta da Karlsruhe en Baden-Württemberg, il qual fa attent ad in privel general (3): «En in onn datti pli paucs dis effectivs d'instrucziun che dis senza instrucziun. Als dumbrond cun mes figl, hai relevà las cifras da 182 encunter 183. Sper las vacanzas memia lungas vegnan las dumengias e festas (...), ils uscheditgs viadis da studi, (...) ils di libers pervi da la gronda chalur, las conferenzas da magistraglia e gitas (...), ils dis da sport e project, ils spass da las classas da matura e. u. v. Als dis d'instrucziun crodan ora savens uras. Lezza realitad influenzescha la tenuta dals scolars. La regla n'è betg il di d'instrucziun, mabain il temp liber. Sco professer da scola auta en Germania e Tschechia fatscha stim da las differenzas. Ils giuvenils tschecs resentan la scola sco insatge normal; els èn disads da lavurar regularmain. Passa dus da trais dis èn deditgads a l'instrucziun. Ils resultats da la retschertga Pisa palesan las consequenzas. Ils giuvenils tschecs han reussì meglier ch'ils tudestgs tar l'abilitad matematica e tar quella da leger. Tgi da nus pudess dumagnar ses pensum annual da lavur en strusch sis

mais? Quai ston ils uffants [tudestgs]. Tgi che po prestar pli pauc sa senta s'enclegia surchargià. Ils uffants passentan a chasa ils plis dis libers, cun gieus da computer e televisiun enfin a tard la notg; durant il di dorman els ora (...). Lur vacanzas mulestan bab e mamma e fan donn a la sanadad corporala e mentala dals uffants. I basegnan segir vacanzas, dentant be en ina relaziun raschunaivla cun ils dis d'instrucziun. Igl importa zunt ch'els emprendian a lavurar regularmain e survegnian temp avunda per dumagnar la materia d'instrucziun. Uschia chapissan els ch'igl è tuttatfatg natiral da lavurar, ed i na fiss per els in schoc d'entschaiver cun la professiun u il studi.»

- 1) **Die junge Schweiz kann schlecht lesen, en: «Neue Zürcher Zeitung», 5 da december 2001, p. 13.**
- 2) **«Das Fach Deutsch braucht klarere Ziele», en: «Neue Zürcher Zeitung», 19 da december 2001, p. 45.**
- 3) **Karel Vodlicka, Unterrichtstage – übers Jahr gesehen, en: «Frankfurter Allgemeine Zeitung», 14 da december 2001, p. 50.**